

Stan stosunków UE-USA

Mimo że od początku prezydentury Donalda Trumpa minęło ponad półtora roku, nadal trwa dostosowywanie relacji transatlantycznych do nowej rzeczywistości związanej z polityką zagraniczną prowadzoną pod hasłem „America first” (Najpierw Ameryka). Jej skutki dotknęły kilka obszarów, takich jak klimat, obrona, sankcje i współpraca z instytucjami wielostronnymi. Stosunki handlowe między UE a USA uległy znacznemu pogorszeniu. Jednak w wyniku lipcowej wizyty przewodniczącego Komisji Jeana-Claude’a Junckera w USA rozpoczęto przygotowania do nowych dwustronnych rozmów handlowych. Podczas sesji plenarnej we wrześniu 2018 r. Parlament Europejski ma rozpatrzyć sprawozdanie z własnej inicjatywy dotyczące tych zagadnień.

Informacje ogólne

W przeszłości Stany Zjednoczone były najbliższym sojusznikiem UE, z którą łączyły je wspólne interesy, wartości i wizja świata, na której opierały się dwustronne relacje i wspólne działania. Jednak rozbieżności, jakie pojawiły się w niektórych obszarach po wyborze Donalda Trumpa na prezydenta, spowodowały [wątpliwości](#) co do trwałości stosunków transatlantycznych. W wyniku realizacji polityki zagranicznej opartej na hasle „America First” w USA zaczęto krytykować szereg inicjatyw wielostronnych, z których kraj ten następnie wycofał się i obecnie dokonuje zmian w kształcie swoich relacji z tradycyjnymi sojusznikami, w tym z UE. Do głównych obszarów, na których tle doszło do napięć w stosunkach dwustronnych, należały: porozumienie jądrowe z Iranem, handel, podział obciążenia na forum Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) i rozbieżności w postrzeganiu ładu wielostronnego. Po niepokojąco długim opóźnieniu w mianowaniu ambasadora USA w UE w czerwcu 2018 r. [zatwierdzono](#) wybór Gordona Sondlanda na to stanowisko.

Stosunki handlowe

Napięte transatlantyczne stosunki handlowe

Od czasu objęcia urzędu prezydenta przez Donalda Trumpa w stosunkach handlowych między UE i USA, które stanowią największą więź gospodarczą na świecie (handel dwustronny o wartości 1 bln USD), panuje napięta atmosfera. Z perspektywy UE do nasilenia napięć między tradycyjnie bliskimi partnerami handlowymi przyczyniły się co najmniej cztery kwestie, a mianowicie:

- podjęte przez USA wiosną 2018 r. decyzje o [nałożeniu](#) ceł na import stali i aluminium pod pretekstem troski o bezpieczeństwo narodowe oraz [odmowa](#) przyznania UE stałego odstępstwa;
- stałe [blokowanie](#) przez USA nowych nominacji do Organu Apelacyjnego Światowej Organizacji Handlu (WTO), co grozi paraliżem systemu rozstrzygania sporów WTO;
- wprowadzenie w 2018 r. ceł antidumpingowych i wyrównawczych na import dojrzałych oliwek z Hiszpanii, co może mieć szersze konsekwencje dla wspólnej polityki rolnej UE;
- USA grożą wprowadzeniem ceł na import samochodów i części samochodowych z UE przed wyborami przeprowadzanymi w połowie kadencji.

Jednocześnie UE i USA (razem z Japonią) regularnie omawiają wspólne wątpliwości dotyczące handlu.

Czy porozumienie Juncker–Trump z lipca 2018 r. doprowadzi do zmniejszenia napięć?

W dniu 25 lipca 2018 r. przewodniczący Komisji Jean-Claude Juncker zawarł [porozumienie](#) z prezydentem Trumpem o zapobieganiu dalszej eskalacji. Obaj politycy zgodzili się m.in. na współpracę na rzecz całkowitego zniesienia ceł, barier pozataryfowych i dotacji na wyroby przemysłowe inne niż samochody. Komisja wskazała również, że chce ułatwić zwiększenie importu do UE skroplonego gazu ziemnego z USA, a także wzmocnić handel w kilku innych obszarach, w tym [nasionami soi](#). Obie strony zgodziły się ponadto nie naruszać ducha porozumienia w czasie negocjacji; prezydent Trump obiecał nie wprowadzać nowych ceł na samochody tak długo, jak czynione będą postępy (choć w sierpniu [twierdził](#), że je wprowadzi), oraz dokonać ponownej oceny środków stosowanych przez USA w odniesieniu do stali i aluminium. Wreszcie, strony uzgodniły, że będą działać na rzecz reformy WTO, zajmą się nieuczciwymi praktykami handlowymi i rozpoczną dialog na temat norm. Powołano wykonawczą grupę roboczą w celu przygotowania negocjacji dotyczących potencjalnej umowy handlowej.

Bezpieczeństwo i obrona

Podejście administracji Donalda Trumpa do kilku międzynarodowych kwestii bezpieczeństwa ujawniło wyraźne różnice w porównaniu z podejściem UE, jako że administracja USA wycofała się z wspólnych uzgodnień wypracowanych przez poprzednie administracje.

Porozumienie jądrowe z Iranem

W lipcu 2015 r. Iran oraz E3/UE+3 (Francja, Niemcy, Zjednoczone Królestwo i UE + Chiny, Rosja i USA) podpisały [wspólny kompleksowy plan działania](#) (JCPOA), którego celem było zapewnienie pokojowego charakteru irańskiego programu

jądrowego w zamian za zniesienie środków ograniczających wobec Iranu. W maju 2018 r. prezydent Trump ogłosił, że Stany Zjednoczone odstąpią od porozumienia i przywrócą sankcje przeciw Iranowi. [Sankcje](#) te uniemożliwiają firmom z USA prowadzenie działalności w Iranie oraz zakazują firmom zagranicznym (łącznie z przedsiębiorstwami z UE) prowadzącym interesy z Iranem przystępowanie do systemu bankowego i finansowego USA pod groźbą znacznych grzywien. W odpowiedzi Komisja zaktualizowała [status blokujący](#), który umożliwia unijnym podmiotom gospodarczym dochodzenie zadośćuczynienia za szkody wynikłe w związku z amerykańskimi sankcjami eksterytorialnymi oraz pozwala nie uznawać w UE orzeczeń sądów zagranicznych wydanych w oparciu o te sankcje. W międzyczasie rozpoczęto rozmowy o [niezależnym instrumencie finansowania](#). Inną kwestią sporną dotyczącą Bliskiego Wschodu, poza Iranem, była decyzja prezydenta Trumpa z 2017 r. o uznaniu Jerozolimy za stolicę Izraela. W oświadczeniu wydanym w dniu 14 maja 2018 r. wysoka przedstawiciel / wiceprzewodnicząca Federica Mogherini [przypomniała](#) o zaangażowaniu UE na rzecz rozwiązania dwupaństwowego w granicach z dnia 4 czerwca 1967 r. i z Jerozolimą jako stolicą obu państw.

NATO

Od czasu wyboru Donalda Trumpa na prezydenta nasiliły się napięcia między USA a państwami członkowskimi UE należącymi do NATO w kwestiach związanych z samym NATO, a w szczególności z wydatkami na obronność. USA zawsze nalegały, aby członkowie NATO przeznaczali więcej środków na obronę i wywiązali się z obietnicy wydawania 2 % PKB na obronę do 2024 r. Jednak w czasie prezydentury Donalda Trumpa rozmowy na ten temat nabrały bardziej konfliktowego tonu. Przywódcy niektórych państw UE [opierają się](#) wezwaniom USA do znacznego zwiększenia wydatków na obronę, argumentując, że podejście UE do kwestii bezpieczeństwa ma charakter wielopłaszczyznowy, ponieważ obejmuje środki na pomoc i rozwój. Debata podczas [szczytu NATO w lipcu 2018 r.](#) była [gorąca](#). Jednocześnie administracja Donalda Trumpa [zwiększyła](#) zaangażowanie USA w dziedzinie obrony w Europie poprzez manewry wojskowe, wysuniętą obecność i rozmieszczenie sprzętu wojskowego w Europie Środkowo-Wschodniej. Ogólnie w dziedzinie bezpieczeństwa współpraca między UE i USA jest zróżnicowana. Współpraca dotycząca Bałkanów Zachodnich jest owocna: [USA](#) i [UE](#) wyraziły poparcie dla porozumienia w sprawie zmiany nazwy byłej jugosłowiańskiej republiki Macedonii, którego wdrożenie umożliwi temu krajowi wstąpienie do NATO. Jeśli chodzi o bezpieczeństwo energetyczne, USA przy niejednej okazji, w tym na szczycie NATO, podniosły kwestię bezpieczeństwa energetycznego UE i [podkreślały](#) swój sprzeciw wobec prowadzonych przez Rosję rurociągów takich jak Nord Stream 2, które zwiększają zależność Europy od energii pochodzącej z Rosji. Niektórzy [podejrzewają](#), że motywy tego sprzeciwu są związane z chęcią eksportowania przez USA większych ilości skroplonego gazu ziemnego do Europy.

Multilateralizm

W trakcie prezydentury Donalda Trumpa USA wycofały się z szeregu wielostronnych organów i porozumień, w tym z [porozumienia paryskiego w sprawie zmiany klimatu](#), rodzącego się [partnerstwa transpacyficznego](#), [Rady Praw Człowieka ONZ](#) (której zarzucają „chroniczną tendencyjność” przeciw Izraelowi) i [UNESCO](#). Podejście to, wraz z zablokowaniem działalności Organu Apelacyjnego WTO, rodzi pytania o zaangażowanie USA w przestrzeganie zasady multilateralizmu (w dziedzinie handlu, bezpieczeństwa i bardziej ogólnie globalnego zarządzania), stanowiącej podstawę działań zewnętrznych UE i współpracy między obu partnerami. Spięcia w sprawie handlu i zmiany klimatu między Donaldem Trumpem a innymi przywódcami na szczytach [G7](#) i [G20](#) pogłębiły te [obawy](#), chociaż ostatecznie prezydent USA poparł komunikaty z obu szczytów.

Stanowisko Parlamentu Europejskiego

W dniu 28 czerwca 2018 r. Komisja Spraw Zagranicznych Parlamentu (AFET) przyjęła [sprawozdanie](#) z własnej inicjatywy dotyczące stanu stosunków między UE a USA. Wyrażono w nim zaniepokojenie zmianą kursu polityki USA, w szczególności w odniesieniu do handlu i JCPOA, i poparto wzmocnioną współpracę transatlantycką w kilku obszarach, w tym rozwiązywania konfliktów, energii, migracji i praw człowieka. Parlament uważnie monitoruje rozwój stosunków handlowych między UE i USA. W [rezolucji](#) z 2017 r. PE wyraził w szczególności obawy dotyczące wolnych stanowisk w Organie Apelacyjnym WTO, a w rezolucji z dnia [15 marca 2018 r.](#) – zaniepokojenie w związku z postępowaniem prowadzonym przez USA w sprawie dojrzałych oliwek z Hiszpanii. W czerwcu 2018 r., podczas międzyparlamentarnej sesji Transatlantyckiego Dialogu Ustawodawców w Sofii, PE i Izba Reprezentantów USA podkreśliły we [wspólnym oświadczeniu](#) znaczenie „silnego, strategicznego i wyjątkowego partnerstwa między UE i USA”, dostrzegając jednocześnie zaniepokojenie ostatnie rozbieżności. W oświadczeniu zwrócono między innymi uwagę na zamiar podjęcia przez Kongres i PE współpracy w celu przezwyciężenia rozbieżności, które są bardziej widoczne na szczeblu wykonawczym.

Sprawozdanie z własnej inicjatywy: [2017/2271\(INI\)](#); Komisja przedmiotowo właściwa: AFET; Sprawozdawca: Elmar Brok (PPE, Niemcy).

